

გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის მეორე პროექტის საზაფხულო სკოლის ანგარიში, საქმიანობა, 2017 წელი (ბათუმი, საქართველო)*

სამეცნიერო თანამშრომლები *ნინო კუცია*, საქართველოს უნივერსიტეტი (თბილისი) / *პაულ ანდრეას გლატცი*, იანის ფრიდრიხ შილერის უნივერსიტეტი

2017 წლის 11-16 სექტემბერს შავი ზღვის პირას მდებარე საქართველოს სიდიდით მეორე ქალაქში, ბათუმში, გაიმართა რიგით მეორე გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის პროექტის საზაფხულო სკოლა. პროექტი და ფოლკსვაგენის ფონდის მხარდაჭერა უკვე ამომწურავადაა წარმოდგენილი პროფესორ *ედვარდ შრამისა* და პროფესორ *გიორგი თუმანიშვილის* სტატიაში DGStZ-ის 2016 წლის მე-2 გამოცემაში, 36-37 გვერდებზე. საზაფხულო სკოლას წინ უსწრებდა პროექტის რიგით მეორე სამუშაო შეხვედრა იენასა და ბერლინში 2017 წლის მარტში. ამ შეხვედრის შესახებ ანგარიშის ნახვა შესაძლებელია DGStZ-ის 2017 წლის მე-2 გამოცემის 58-61 გვერდებზე.

საზაფხულო სკოლის მიზანი იყო ქართველი სტუდენტებისათვის გერმანული და ქართველი დოცენტების მიერ ჩატარებული ლექციების მეშვეობით ევროპისა და საერთაშორისო სისხლის სამართლის პროცესის პრინციპებისა და პრობლემატური საკითხების გაცნობა და ამ თემების ირგვლივ განხილვების მოწყობა.

გერმანულ მხარეს წარმოადგენდნენ პროფესორი დოქ. *ედვარდ შრამი* (იენის ფრიდრიხ შილერის უნივერსიტეტი), პროფესორი დოქ. *ბერნდ ჰაინრიხი* (თიუნინგენის ებერჰარდ კარლის უნივერსიტეტი), პროფესორი დოქ. *მარტინ ჰეგერი* (ბერლინის ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტი), ასევე *იოჰანა ანტონი* და *პაულ ანდრეას გლატცი* – პროფესორ *შრამის* სამეცნიერო თანამშრომლები იენის ფრიდრიხ შილერის უნივერსიტეტიდან. ქართული მხრიდან საზაფხულო სკოლას ორგანიზებას უწევდნენ პროფესორი *გიორგი თუმანიშვილი* (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი), პროფესორი დოქ. *ბაჩანა ჯიშკარიანი* (საქართველოს უნივერსიტეტი, თბილისი) და *ხატია თანდილაშვილი* (პროფესორ *თუმანიშვილის* დოქტორანტი თბილისის სახელმწიფო უნი-

ვერსიტეტში). პროექტში ჩართულები იყვნენ ასევე პროფესორი დოქ. *მერაბ ტურავა* (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლე) და პროფესორი დოქ. *ირაკლი დვალიძე* (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი). საზაფხულო სკოლაში მონაწილეობდა თვრამეტი ქართველი სტუდენტი და დოქტორანტი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან, საქართველოს უნივერსიტეტიდან და ქუთაისის უნივერსიტეტიდან. ღონისძიებები ჩატარდა ბათუმში, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოში.

საზაფხულო სკოლა დაიწყო 2017 წლის 11 სექტემბერს ქართველ და გერმანელ მონაწილეთა შეხვედრით ბათუმში, საკონსტიტუციო სასამართლოს სხდომათა დარბაზში გამართულ ოფიციალური გახსნის ცერემონიაზე.

12 სექტემბერს პირველი სალექციო დღე მიეძღვნა ევროპის სისხლის სამართალს. საზაფხულო სკოლა გახსნა პროფესორმა *ჰეგერმა* ლექციებით ევროპის სისხლის სამართლის პრინციპებზე, ევროპის კავშირის სისხლის სამართლის განმსაზღვრელ კომპეტენციებსა და ევროპულ *ne bis in idem*-ზე. ის შეეხო ორმხრივი აღიარების პრინციპის განვითარებასა და ევროპის კავშირის უფლებამოსილებას, მოითხოვოს ეროვნულ სისხლის სამართლისა და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსებში ცვლილებების შეტანა. სტუდენტებთან ხანგრძლივი დისკუსიის შემდეგ პროფესორმა *ჰეგერმა* აღნიშნა, რომ ევროპის პროკურატურის შექმნა ევროპული სამართლის ჰარმონიზაციის მნიშვნელოვანი წინაპირობაა.

სადილის შემდეგ პროფესორმა *შრამმა* ისაუბრა ევროპის სისხლის სამართლებრივი დევნის განმახორციელებელ ორგანოებზე. მოხსენების დასაწყისს პროფესორმა *შრამმა* სტუდენტებთან განიხილა, თუ რა მოლოდინები და იმედები ჰქონდათ მათ საქართველოს ევროპის კავშირში შესვლასთან დაკავშირებით. ამის შემდეგ წარმოდგენილ იქნა OLAF-ის, ევროპოლის, ევროიუსტის, საერთო სა-

* სტატია ქართულად თარგმნა ჟურნალის სამუშაო ჯგუფის წევრმა *ლადო სირდაძემ*.

გამოძიებო ჯგუფებისა და ევროპის იუსტიციის ქსელის ფუნქციები, უფლებამოსილებები და საქმიანობის სფეროები. ამის შემდეგ პროფესორი შრამი შეეხო ევროპული პროკურატურის მოწყობის გეგმებსა და არსებულ მდგომარეობას.

13 სექტემბერს გაგრძელდა განხილვები ევროპულ სისხლის სამართალთან დაკავშირებით. პროფესორმა ჰეგერმა შესავალში თავდაპირველად განიხილა დაკავების ევროპული ორდერის განსაკუთრებული პრაქტიკული მნიშვნელობა და მასთან დაკავშირებული ურთიერთსაპირისპირო პოლიტიკური დისკუსიები. მან ხაზი გაუსვა, რომ დაკავების ევროპული ორდერის მეშვეობით იუსტიციურმა თანამშრომლობამ პოლიტიკურიდან სამართლებრივ ქრილში გადაინაცვლა. ამის შემდეგ პროფესორმა შრამმა ისაუბრა ევროპულ საგამოძიებო განკარგულებაზე და მის დროულ ასახვაზე გერმანულ კანონმდებლობაში. ამასთან, მან ხაზი გაუსვა, თუ რამდენად ავრცობს ევროპული საგამოძიებო განკარგულება დაკავების ევროპულ ორდერს.

ნაშუადღევს პროფესორმა ჰაინრიხმა დაიწყო ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან დაკავშირებულ ლექციათა ბლოკი. პირველ ნაწილში ის შეეხო კონვენციის განვითარებას, ევროპის საბჭოს საქმიანობასა და კონვენციის მე-3 მუხლით გარანტირებულ წამების აკრძალვას, რომელიც ამომწურავად იქნა განხილული სტუდენტებთან ერთად მრავალი მაგალითის საფუძველზე.

14 სექტემბერს პროფესორმა ჰაინრიხმა წარმოადგინა მოხსენება ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან დაკავშირებით. მან დეტალურად ისაუბრა კონვენციის მე-5 მუხლზე (თავისუფლების უფლება), მე-6 მუხლზე (საქმის სამართლიანი განხილვის უფლება) და მე-7 მუხლიდან გამომდინარე კანონიერების პრინციპზე. ბოლოს კი პროფესორი ჰაინრიხი შეეხო კონვენციის მე-19-51-ე მუხლებს და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო წარმოაჩინა, როგორც ორგანო, რომელიც უზრუნველყოფს კონვენციის სისხლის სამართლის პროცესუალური თვალსაზრისით განხორციელებას.

ნაშუადღევს პროფესორმა დვალდიმ ისაუბრა ქართულ მატერიალურ და საპროცესო სისხლის სამართალზე არსებულ ევროპულ გავლენაზე. მან განსაკუთრებული ყურადღება დაუთმო ქართული მატერიალური სისხლის სამართლისათვის არსებულ მოთხოვნებს და დეტალურად განიხილა მათი

ასახვა ქართულ სამართალში. პროფესორმა დვალდიმ ლექცია განავრცო საქართველოს 2005 და 2007 წლების სისხლის სამართლის რეფორმის შემდეგ არსებული სასამართლო პრაქტიკიდან მოყვანილი დეტალური მაგალითებით.

15 სექტემბერს საზაფხულო სკოლის ლექციათა ბოლო დღეს, ქალბატონმა ანტონიმ და პროფესორმა ტურავამ ისაუბრეს საერთაშორისო სისხლის სამართალზე. ქალბატონმა ანტონიმ წარმოადგინა საერთაშორისო სისხლის სამართლის საფუძვლები და ძირითადი პრინციპები, რა დროსაც მან აჩვენა მისი ისტორიული განვითარება უმნიშვნელოვანესი ქვაკუთხედების საფუძველზე, წარმოადგინა საერთაშორისო სისხლის სამართლის სასამართლოს (International Criminal Court – ICC) საქმიანობა და განიხილა ICC-ისა და სახელმწიფოს შიდა სასამართლოების განსჯადობის პრობლემები. ქალბატონმა ანტონიმ ამის შემდეგ უხელმძღვანელა ICC-ის დასრულებულ პროცესებსა და თანამედროვე ცხელ წერტილებთან დაკავშირებულ მრავლისმომცველ დისკუსიას.

პროფესორმა ტურავამ მოხსენების პირველი ნაწილი დაუთმო საერთაშორისო სისხლის სამართლის ზოგად და კერძო ნაწილებს, აგრეთვე საერთაშორისო სისხლის სამართლის პროცესის თავისებურებებს. მან ხაზი გაუსვა საერთაშორისო სისხლის სამართლის პროცესის სამართლის დამოუკიდებელ დარგად გამოყოფის მნიშვნელობას. მოხსენების მეორე ნაწილში პროფესორმა ტურავამ ყურადღება გაამახვილა საერთაშორისო სისხლის სამართლის სასამართლოსა და რომის სტატუტზე. მან დეტალურად განიხილა იმ დანაშაულთა თავისებურებები, რომლებიც, რომის სტატუტის მე-5 მუხლის მიხედვით, განეკუთვნება სასამართლოს კომპეტენციას. მოხსენების ბოლო ნაწილი ჩატარდა დისკუსიის ფორმატში, რა დროსაც განხილულ იქნა საერთაშორისო სისხლის სამართლის სასამართლოსთან საქართველოს თანამშრომლობის სამართლებრივი საკითხები.

16 სექტემბერს გაიმართა საზაფხულო სკოლის ოფიციალური დახურვის ცერემონიალი, რომელიც გაშუქდა სატელევიზო ჯგუფებისა და ფოტოგრაფების მიერ. დახურვის ცერემონიალისას საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარემ ზაზა თავაძემ ხაზი გაუსვა გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის პროექტისა და საზაფხულო სკოლის მნიშვნელობას. ამასთანავე

პროფესორმა *შრამმა* განსაკუთრებული მადლობა გადაუხადა საზაფხულო სკოლის მონაწილეებს, ორგანიზატორებსა და დოცენტებს გამორჩეული ჩართულობისა და ნაყოფიერი განხილვებისთვის. საზაფხულო სკოლის მონაწილეებს გადაეცათ მონაწილეობის დამადასტურებელი სერტიფიკატები და მიეცათ შესაძლებლობა, შეეფასებინათ საზაფხულო სკოლა. სალამოს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარის მინვეციით გამართული საერთო ვახშმით დასრულდა საზაფხულო სკოლა.

საზაფხულო სკოლამ როგორც შინაარსობრივი, ასევე ორგანიზაციული თვალსაზრისით წარმატებულად ჩაიარა. მისი მეშვეობით წარმოდგენილ იქნა გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის პროექტის მჭიდრო კავშირი ქართველ სტუდენტებთან. ბათუმმა განსაკუთრებული მონონება დაიმსახურა მსგავსი პროექტების ჩასატარებლად. ქალაქის საერთაშორისო ატმოსფერომ, სტუმართმოყვარე ადამიანებმა და საკონსტიტუციო სასამართლოში შექმნილმა შესანიშნავმა გარემომ მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს საზაფხულო სკოლაში. გერმანელ მონაწილეებს ბათუმის ღირსშესანიშნაობები გააცნო ბატონმა *ელიზბარ ნიჟარაძემ*, თიუბინგენის უნივერსიტეტში პროფესორ *ჰაინრიხის* სტუდენტმა, რომელიც ბათუმში საზაფხულო სკოლის პერიოდში შევებულებას ატარებდა. გვსურს, განსაკუთრებული მადლობა გადავუხადოთ ასევე ქალბატონ *ხატია თანდილაშვილსა* და პროფესორ დოქ. *ჯიშკარიანს*, რომლებმაც ადგილზე იზრუნეს საზაფხულო სკოლის შეუფერხებლად წარმართვაზე.

გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის პროექტის შემდეგი შეხვედრა 2018 წლის 12-16 მარტს გაიმართა თიუბინგენსა და სტრასბურგში.